

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PL – Karel Jaromír Erben: Kytice

Poklad

I

Na pahorku mezi buky
kostelíček s věží nízkou;
z věže pak slyšeti zvuky
hájem a sousední vískou.
Není zvuk to zvonka jemný,
traticí se v blízké stráně:
dřevatě to rachot temný,
zvoucí lid do chrámu Páně.

A tu z vísky k boží slávě
vzhůru běží zástup hojný:
veský lid to bohobojný,
a dnes Velký pátek právě.

V chrámě truchlo: holé stěny;
oltář černá rouška kryje,
na roušce kříž upevněný;
v kůru zpívají pašije.
A hle, co se bělá v lese,
v černém lese za potokem

Nějaká to veská žena,
ana v náruči cos nese.
I jde rychlým žena krokem,
svátečně jsouc oblečena,
tam tou strání za potokem -
pacholátko malé nese.

Běží žena, dolů běží,
pospíchá do chrámu Páně:
tu nablízku lesní stráně
kostel na pahorku leží.
A v úvale ku potoku
náhle ubystřuje kroků;
neb jak větřík volně věje,
z kostela slyšeti pění:

v kůru tam se právě pje
Krista Pána umučení.
Běží, běží podle skály:
"Co to? Mám-li věřit oku?
Což mě moje smysly šálí?"
Stane, ohlíží se kolem -
rychle kroky zpět obrací,
stane zase, zas se vrací -
"Tam ten les, a zde ty klesty,
tamto vede cesta polem -
vždyť jsem nezloudila z cesty!
Bože, co se se mnou děje!
Což zde nejsem u kamena?
Jaká se tu stala změna!"
Zase stojí, zase spje,
celá jsouci udivena,
oči rukou si protírá,
o krok blíže se ubírá:
"Bože, jaká to tu změna!"

Tu, kde z divokého klestu,
od kostela tři sta kroků,
veliký čněl kámen v cestu,
co se nyní jeví oku?
Jeví se tu ženě, jeví
vchodem vršek otevřený -
vysvětliti sobě neví -
kámen v cestu postavený,
postavena celá skála
jak by od věků zde stála.
Jeví se tu, jeví ženě
chodba pod zemí, co síně
vyklenutá ve křemeně;
a tam, klenba kde se tratí,
ve tmavém pahorku klíně,
jakýs plamen znamenati.
I hoří to jasnoběle,
jako v noci svit měsíčka;
i zaplává rudoskvěle,
jak by západ to sluníčka.

I vidouc to žena žasne
a ke vchodu až pokročí,
a zastíníc dlaní oči,
hledí v ono místo jasné.
"Bože, jak se to tam svítí!"
Oči rukou si protírá,
o krok blíže se ubírá:
"Jak se to tam divně svítí!
Co to asi může býti?"

Dále jíti však se bojí,
hledíc tam, a venku stojí.
A co váhá a co stojí,
v klenbu patříc neustále,
mizí bázeň za pohledem,
zvědavost ji pudí předem,
a žena se běře dále.
Krok za krokem - a vždy dále
mocně ji to jíti pudí;
krok za krokem - a ve skále
jen se spící ohlas budí.
A čím dál přichází žena,
stále divná roste záře.
Již již končí se sklepení;
avšak žena omráčena
rukou zakrývá si tváře,
přímo patřit možné není.
Vidí, vidí - co zde vidí,
kdy to viděl který z lidí?
Tolik krásy, tolik blesku
mní užítí jen v nebesku!

V

Dávno kostelíček zbořen;
umlkly již zvonka zvuky;
a kde někdy stály buky,
sotva jaký hnije kořen.

Stařec mnoho pamatuje,
mnohoť i dožrálo hrobu,
avšak lid si ukazuje
ještě místa po tu dobu.

A když večer pohromadě
mládež za mrazu sedává,
rád stařeček povídává
o vdově a o pokladě.

(K. J. Erben: Kytice z pověstí národních, Železný Brod, 1942, str. 6 – 21))

Interpretace ukázky:

1. Kdy se odehrává děj, s čím je toto období v ústní lidové slovesnosti spojováno?
2. Určete literární žánr výše uvedeného díla, charakterizujte jej.

3. Jaká je kompozice básně?

4. Určete druh rýmu.

5. Určete u níže uvedených příkladů jazykové a básnické prostředky:

- a) veský lid to bohabojný,
- b) Není zvuk to zvonka jemný,
traticí se v blízké stráně:
- c) Vidí, vidí - co zde vidí,
kdy to viděl který z lidí?
- d) I hoří to jasnoběle,
jako v noci svit měsíčka;
- e) dřevatě to rachot temný,
- f) "Jak se to tam divně svítí!
Co to asi může býti?"

6. Vysvětlete význam slov, slovních spojení:

- a) dřevatě to rachot temný,
- b) Nějaká to veská žena,
ana v náruči cos nese.
- c) náhle ubystřuje kroků;
- d) pacholátko malé nese.
- e) a žena se běře dále.
- f) a kde někdy stály buky,
sotva jaký hnije kořen.
- g) Stařec mnoho pamatuje,
mnohoť i dožrálo hrobu.

7. Napište vlastními slovy obsah básně.

K. J. Erben: Kytice

1. Určete literární druh díla.
2. Jaké je hlavní téma sbírky?
3. Které motivy se objevují ve sbírce?
4. Kolik básní tvoří sbírku? Vypište jejich názvy.
5. Jaká je kompozice sbírky?
6. Jak jsou popisovány osoby a prostředí v jednotlivých básních?
7. Kde hledal autor inspiraci?
8. Jak zní celý název sbírky, kdy byla vydána?
9. Jak se dívá Erben na otázku viny a trestu? Jsou tresty přiměřené?
10. Erbenova Kytice se stala inspirací pro řadu umělců. Vyjmenujte některé z nich, určete formu zpracování jejich děl.
11. Charakterizujte společensko-historické pozadí života a tvorby autora.
12. Čím se zabýval K. J. Erben, uveďte jeho další tvorbu.
13. Jaké bylo dobové přijetí sbírky Kytice. Porovnejte s přijetím tvorby K. H. Máchy.

